

20 vuotta ja paluu alkuun

20 vuoden sota Talebaneja vastaan on päättynyt Afganistanissa. USA:n sotilaiden poistuminen päätettiin jo Trumpin presidenttikaudella. Yleinen mielipide ei enää tukenut USA:ssa sotilaallista läsnäoloa. Demokraattisissa maissa on vaikea jatkaa kovin pitkään politiikkaa, jolla ei ole hyväksyntää. Aika ajoi ohi Afganistanin operaatiosta. Yllätyksenä tuli nopeus, jolla Taleban valtasi maan takaisin. Nopeus kertoo valtauksesta ilman taisteluja. Hallinnon asevoimia ja turvallisuusjoukkoja koulutettiin ja aseistettiin pitämään hallinto vallassa länsimaisten joukkojen poistuttua. Ei ole tiedossa mikä oli arvioitu pahimmaksi skenaarioksi länsimaiden joukkojen poistuessa, mutta tuskin täydellistä romahdusta.

Jälleen kerran tahto osoittautui materiaa vahvemmaksi. Voitto ei kuitenkaan ole mahdollista ilman käytökelpoista aseistusta. Talebanilla oli riittävästi aseita. Missään vaiheessa aseiden virta Talebaneille ei päätynyt. Aikanaan USA toimitti aseita Pakistanin kautta Talebaneille sodassa Neuvostoliittoa vastaan. Samoja reittejä pitkin aseita kulki kun sotaa käytiin USA:ta vastaan.

Sotaa käyvä tarvitsee rahaa, myös Talebanit. Näihin rahoituslähteisiin ei ole pystytty riittävästi vaikuttamaan 20 vuoden aikana. Huumekauppa on yksi tärkeä rahoituslähde. Nyt jää nähtäväksi tuleeko siitä Afganistanin tärkein vientituote? Rahaa on saatu varmaankin USA:n globaaleilta kilpailijoilta, joille on riittänyt epävakauden ylläpitäminen Afganistanissa ja siten sitoa USA:n voimavaroja. Mielenkiintoista olisi tietää, paljonko USA:n maksamista miljardeista aikaisemmalle hallinnolle on siirtynyt Talebanien käyttöön. Siihen tuskin tulee koskaan selvyyttä, mutta korruptoitunut hallinto oli yksi suurimmista ongelmista.

Alkanut sota terroristeja vastaan Afganistanissa muuttui maan demokratisoimiseksi, infran rakentamiseksi ja ihmisoikeustilanteen parantamiseksi. Afganistanissa erityisesti naisten ja tyttöjen asema on ollut huono. Median kautta tarkasteltuna heidän asemansa parantamisessa on saatu paljon aikaiseksi. Muutokset ovat kuitenkin koskeneet isompia kaupunkeja. Pääosassa alueilla muutoksen huomaaminen on varmaankin ollut vaikeata. Nyt naisten ja tyttöjen asema palaa koko maassa takaisin aikaisempaan miesten hallitsemaan alistettuun asemaan. Se ei täytä millään tasolla ihmisoikeussopimuksia.

Ulkopolitiikassa pitää tunnustaa tosiasiat. Afganistanissa hallitsee Talebanit ja muodostavat maan uuden hallinnon. Muutaman kuukauden kuluessa nähdään miten hallinnon muodostaminen onnistuu. Talebaneille sota on elämäntapa. Kun yhteinen vihollinen on poissa, alkavatko keskinäiset yhteenotot? Kun Neuvostoliitto poistui Afganistanista, Talebanien muodostama hallinto oli julma ja antoi alueella terroristeille jalan sijaan. Sen seurauksena USA hyökkäsi maahan. Onko tuosta jak-

sosta opittu mitään? Kuitenkin on selvää, että USA:n palaaminen Afganistanin maaperälle suuremmilla joukoilla on epätodennäköistä.

Haluaako uusi hallinto luoda suhteet länteen vai riittääkö Kiinan tuki? Ainoa tapa yrittää vaikuttaa Talebaneihin on diplomaattisten suhteiden luominen hallintoon. Onko se niistä kiinnostunut? Jos länsimaiden vaatimukset suhteiden luomiselle ovat ihmisoikeuksien noudattaminen, suhteita ei saada aikaiseksi. Ei myöskään millään tavalla pystytä auttamaan naisten ja tyttöjen asemaa. Jos Taleban huomaa, että suhteet USA:han ja EU:iin tulevat hyödyttämään uutta Afganistania, se voi alkaa kuunnella heidän mielestään kohtuullisia vaatimuksia. Päästäänkö seuraavassa 20 vuodessa Afganistanin kehityksessä samalle tasolle kuin päästiin sotilasoperaation avulla? Ehkä kannattaa yrittää kun sotilaalliset keinot eivät tuottaneet toivottua tulosta. Yhden yön ihmettä ei kannata odottaa.

Suomi on tekemässä analyysiä ja selvitystä 20 vuodesta, jonka aikana toimittiin Afganistanissa. Monella sotilaalla ja siviilillä on omakohtaista kokemusta Afganistanista. Suomalaisia kaatui ja loukkaantui tai haavoittui operaatioissa, joten on selvitettävä operaatiosta saadut hyödyt. Heille haitat ovat konkreettisia. Epäonnistuminen Afganistanissa vaikuttaa osallistumis päätöksiin tulevissa kriisinhallintaoperaatioissa. Ainakin on pyrittävä välttämään samat virheet.

Itsestään selvyys pitäisi olla, että Afganistanissa vammautuneet hoidetaan parhaalla mahdollisella tavalla verorahoilla.

Hyvää syksynalkua toivottaen

Hämeenlinnan Myllymäessä 27.8.2021

Päätoimittaja Ari Parkkola